

Mehiška delavska federacija kritizira dogovor

izjavlja, da štiri digitalisti ljudstva in je nevarna neodvisnost Mehike

Mexico City. — (FP) — Mehliška delavska federacija (Crom) se ne strinja s dogovorom, ki je sklenjen med mehiško in ameriško vlado in se tiče odplačevanja mehiškega narodnega dolga. Uradniki federacije pravijo, da ima dogovor vse znake tajne diplomacije in radi tega bodo vodili boj proti ratifikaciji. Federacija poziva mehiško vlado, naj porabi denarni sklad, ki je po dogovoru namenjen za plačevanje obresti, za gradnjo cest in za razvoj poljedelstva, kar bo dvignilo Mehiko na stopnjo, da bo lahko izplačevala svoje obveznosti.

Crom urgira predsednika Rubia, naj objavi besedilo dogovora v javnosti, da se ljudstvo seznanji z njim. Izjavlja, da federacija ne bo nasprotovala izplačevanju dolga, ki je bil napravljen pred revolucijo in pozneje, toda ne strinja se s načinom izplačevanja kot določa dogovor. Mehiška vlada naj izplačuje dolg pravih upnikov ne pa mali skupini ameriških bankirjev, ki so si prisvojili pravice, da zastopajo vse upnike.

Da je prišlo do tega dogovora, je pripisovati mahinacijam ameriškega trgovinskega tajnika Lamonta, ki je zastopal, ko so se vršila pogajanja, interese ameriških bankirjev. Informacije, ki jih je Mehliška delavska federacija prejela od ljudi, ki so šteli besedilo dogovora, so prepričale uradnike Croma, da dogovor štiri čet mehiške vlade in je nevaren neodvisnosti Mehike.

Stavke in izgredi v nemškem Porurju

Dva ubita in 15 ranjenih v bitki med komunisti in policijo

Berlin, 5. jan.—V Porurju je izbruhnila stavka komunističnih rudarjev in takoj so sledili izgredi in spopadi s policijo s mnogimi žrtvami. Včeraj je 2000 stavkarjev navalilo na policijsko postajo blizu Moersa hotel osvoboditi dva komunistična agitatorja, ki sta bila aretirana. Bitka je trajala eno uro in eden stavkar je bil ubit in 12 ranjenih. Napad je bil končno odbit.

V drugem spopadu pri Dortmundu, kjer so stavkarji napadli stavkovske, je bil eden rudar ustrelen in trije ranjeni.

Posivu na štrajk se je odzvalo 32.000 rudarjev, ko so lastniki rogov napovedali znižanje mese. Vseh rudarjev je okrog 280.000, toda razdeljeni so po organizacijah in frakcijah. Največ jih je v socialistični uniji, potem v katoliški in najmanj v komunistični, toda zadnji so najbojevitelji. Zagnali so se v štrajk, ne da bi čakali na sklepe drugih.

Važna zadeva pred vrhovnim sodiščem

"Yellow dog" pogodbe ogražajo unifiko gibanja v Pensilvaniji

Philadelphia, Pa. — (FP) — Delavske organizacije se povečujejo o načrtih, da pride zadeva "yellow dog" pogodbe pri Kraemer Hosiery Co. pred svezno vrhovno sodišče, da se tako protektira delavske pravice.

Voditelji državne delavske federacije, uradniki rudarske unije in zastopniki nogavičarske federacije so se te dni sešli s predsednikom Ameriške delavske federacije Greenom, da se pogovore o nadaljnji taktiki v boju za odpravo "yellow dog" pogodb. Green je obljubil, da bo o tem vprašanju razpravljaj eksekutivni odbor federacije na konferenci.

Ako bo državno vrhovno sodišče vzdržalo "yellow dog" pogodbo, potem bo to pomenilo, da delavske unije nimajo pravice nagovarjati delavce, ki so podpisali tako pogodbo, naj pristopijo v unijo.

Pobijanje brezposelnosti v Salt Lake Cityju

Salt Lake City, Utah. — Županov komitej za pobijanje brezposelnosti je predložil načrt, da se par sto delavcev uposti pri mestnih delih. Delali bi dva dni v tednu, za kar bi prejeli \$7.50. Proti temu načrtu je nastopila Centralna delavska unija, ki pravi v svojem glasilu "Utah Labor News", da na ta način ne bo brezposelnost kmalu odpravljena ter priporoča uvedbo krajšega delovnika v vseh industrijah kot edino možno rešitev v situaciji.

Rumunski učitelji grozijo s stavko

New York. — Po poročilu, ki ga je prejel dnevnik New York Sun iz Rumunije, je skledati, da se profesorji in učitelji, člani učiteljske federacije, pripravljajo na štrajk, ker je bila odbita njihova zahteva za zvišanje plač. Federacija trdi, da je začetna plača učitelja samo \$17 na mesec, dočim nadporečnik v armadi prejema \$60 na mesec. Na kraljevo posebno priporočilo so bile armadnim častnikom zvišane plače, učitelje in profesorje pa se je ignoriralo.

Pridigar svari pred komunizmom

Priporočila preustroj kapitalističnega sistema

New York. — (FP) — "Kapitalizem, ki je povročil, da na milijone ljudi trpi pomanjkanje v najbogatejši deželi sveta, je na preikunji, ki bo odločila njegovo usodo", je dejal reverent Harry Emerson Fosdick, pastor Rockefellerjeve cerkve v New Yorku.

"Kapitalizem ima še priliko, da se reformira in pomaga pri gradnji boljše ekonomske družbe. Če zamudi to priliko, bo zapisan pogin. Komunizem vstaja in obeta postati ogromna sila in to v času, ko kapitalistične države drže druga drugo za krivlo v silnem boju za posest svetovnih trgov."

"Preklinjanje komunizma ne bo prineslo nobenega rezultata. Končna odločitev med dvema nasprotnima silama je osredotočena na eno točko: Ali je kapitalizem sposoben opustiti svoj individualizem, ki se laže v lovu za profiti in sodelovati pri načrtih, da pridejo industrije pod javno kontrolo. Ako je tega sposoben, tedaj bo preživel krizo, v kateri se sedaj nahaja; če ne, bodo naši otroci morali sprejeti nekakšno formo komunistične družbe."

PEKOVSKI DELAVCI ZASTAVKALI

Odpri so svojo pekarno in snili cene kruha

Chicago. — (FP) — Stopetdeset članov Hebrew Bakers' Union je snetavkalo, ker so jim delodajalci zagrozili s znižanjem mesečne plače na 25%. Stavkarji so otvorili svojo pekarno na severni strani mesta ter prodajali kruh po znižanih cenah.

Lastniki židovskih pekarn so organizirani v Hebrew Master Bakers' asociaciji in so se še del časa pripravljali na znižanje plač svojim delavcem. Ko so stavkarji otvorili svojo pekarno, so začeli prodajati hleb kruha po tri cente in s tem prisilili lastnike, da so znižali ceno na pet centov za hleb, za katerega so prej računali deset centov, ko so videli, da so ljudje pričeli oblegati pekarno unifikih delavcev.

Organizirani pekarski delavci izjavljajo, da bodo vodili konku-renčni boj toliko časa, da prisilijo lastnike pekarn na kolena.

Odpomoč revnim otrokom v Chicago

Toman predložil resolucijo, da se ustanovi fond za nakup oblačil otrokom in prsto vožnjo po železnici

Chicago. — (FP) — Medtem ko industrijski magnati v Chicago pobijajo agitacijo za socialno zavarovanje brezposelnih in pritiskajo na zaposlene delavce za prispevke, je alderman John Toman predložil v mestni občinski resolucijo, ki predvideva, da mestna vlada prevzame skrb za otroške brezposelnosti delavcev.

Resolucija vključuje zahtevo, naj mesto oblači in hrani otroke ter ustanovi fond, iz katerega se bo plačevala vožnina za otroke na cestni in nadzorni železnici. Toman je dejal, da na stotine otrok ne more pohajati šol, ker nimajo toplih oblačil, ker so njihovi starši brez dela.

Druge resolucije, ki jo je predložil Toman, zahteva preiskavo glede živiliških cen v svrhu redukcije v sorazmerju s znižavanjem, ki so jih uvedli delodajalci.

Odrzovite rudarjev

Hazleton, Pa. — Lehigh Coal Co. je zaprla več premogovnikov v tem distriktu in je valed tega izgubilo delo večje število rudarjev. Kompanija obljublja, da bo obnovila obrat spomladi.

KONCENTRACIJA AMERIŠKEGA BOGASTVA

Zanimive poročila sveznega zakladniškega departamenta

Washington, D. C. — (FP) — Zvezni zakladniški departament je te dni izdal poročilo, ki prepričevalno dokazuje, da se narodno bogastvo koncentrija v rokah male skupine ljudi.

Statistična koda, da je v Združenih državah 511.000.000.000.000 dolarjev letnih dohodkov. Tako poročila zakladniškega departamenta niso posebno razveseljujoča za milijone brezposelnih, ki so odvisni od miloščne, ki je dele privatne blagostanje organizacije. V tem tili tudi navar-nost, kajti prav lahko se zgodi, da bo mala masa študirati alistem, ki dovoljuje tako ogromne dohodke in bo prišla do zaključka, da mora biti nekaj narobe.

Merle Thorpe, urednik oficijelnega glasila Ameriške trgovske zbornice, je v skrbah radi agitacije v prid vladnemu lastništvu in obratovanju industrij, ki dobiva žedalje več prihodov med brezposelnimi. Zato se poslužuje radia, da ročni proti ljudem, ki propagirajo ideje, katere so nevarne prijetnostim, lastništvu. Je njegovih govorov odseva bojasen tistih, ki prejemale letno stotice ali več dohodkov in kateri bi na vsak način radi ohranili obstoječi sistem, ki dobiva sunke od vseh strani.

Ameriška masa res malo misli, toda brezposelnost in industrijska depresija ji je dobra šola in bo zavedena prišla do spoznanja, da je potrebna sprememba sistema, ki dovoljuje, da mala skupina ljudi kontrolira narodno bogastvo, dočim mora na milijone delavskih in farmakih družin živeti v revščini in pomanjkanju.

Ofitna vojna v škafki katoliški tati

Deset Poljakov aretiranih med obleganjem cerkve. Tepejo se za protipalkega fajmoštra

Chicago. — Poljska katoliška cerkev Marije Magdalene v So. Chicagu je zadnjo soboto in nedeljo nudiła brezplačen cirkus. Med farani je izbruhnila revolucija, ki je spravila vso southčikaško polico na noge in naredila precej škodo nadškofo in kardinalu Mundeleinu. Okrog 1500 faranov je obkolilo cerkev in farovž, ko so zavedli, da je bil njihov župnik Edward A. Kowalewski odstavljen in da pride drugi fajmošter na njegovo mesto. Stari župnik je bil odstavljen radi tega, ker je svojega kaplana pretepel. Tako ga je nahal, da je moral iti kaplan v bolnišnico. Nato je bil župnik Kowalewski pozvan pred škofjsko sodišče, spoznan krivim in odstavljen.

Poljaki pa so vanj tako zaverovani, da ne marajo drugega dušnega pastirja. Ko je v soboto nadškof Mundelein poslal tri duhovne, da vzamejo ključke od cerkve in farovža, je množica faranov odrinila policaje in pogrnala duhovne v beg. Neka ženska je celo enega udarila po obrazu. Župnik Kowalewski je nato sam zapustil farovž in se prsmell k svojemuo sorodniku čez cesto, farani pa so vzeli ključke. Okrog 200 policajev je bilo na licu mesta in v kravalih je bilo deset možkih aretiranih.

V nedeljo se je revolta nadaljevala, dokler ni prišel poljski monsignor Peter Bona, ki zna na poseben način panati Poljake. Ta je pregovoril rebele, da so mu odprli cerkev, nakar jim je čital mabo. Kljub temu je fara ostala brez dušnega pastirja in pastir Kowalewski je brez črede.

Brezposelnih ne marajo v armado

Veterani svetovne vojne oblegajo zastavljalnice in jim ponujajo kolajne

San Francisco, Cal. — (FP) — Kadar se je v prejšnjih letih pojavila panika, je človek, ki ni mogel dobiti dela, lahko vstopil v armado. Tega sedaj ni več. V dvanajstem distriktu, ki se razteza od San Franciscu do Sacramento in od Fresno do Rena, sprejmejo v armado samo deset novincev na teden, da nadomestijo one, ki doslužijo svoje dobo.

Brezposelnost je močno udarila veterane, ki so se udeležili vojne za demokracijo in odpravo voja. Veterani zastavljajo svoje kolajne, ki so jih prejeli v priznanje zaslug za hrabrostne čine. Neki vojni veterani, ki je bil odlikovan s tremi kolajnami v svetovni vojni, se je onaveštil, ko je stal v vrstah brezposelnih pred javno kuhinjo v Oaklandu. Odvedli so ga v bolnišnico, kjer so zdravniki ugotovili, da je omagal valed stradanja. Več dni ni imel v ustih tople hrane, brez dela je bil več mesecev in brez vsakega denarja. Zdravniki nimajo veliko upanja, da bi ga ohranili pri življenju in tako bo najbrj moral umreti na posledicah stradanja v tej nabogatejši deželi na svetu.

Časopisje, ki je dolgo časa ignoriralo situacijo, prinaša sedaj vesti o trpljenju brezposelnih in apelira za pomoč. Toda prispevki počasi prihajajo in to večinoma od zaposlenih delavcev, ki jim delodajalci odtrgujejo prispevke od njihove mase.

STO MILJONOV ZA BREZPOSELNE

Senator Wagner bo predložil zadeni zakonski osutek v senatu

New York. — (FP) — Senator Robert Wagner iz države New York je izjavil, da bo predložil predlogo, da svezna vlada aprilira vsoto \$100.000.000 v svrhu subvencij državnih fondov za zavarovanje soper brezposelnost.

Wagnerjeva predloga je v soglasju s programom zavarovanja soper brezposelnost, ki urgira državne legislature, da sprejmejo predloge, da država, delodajalci in zaposleni delavci ustanovijo sklad, iz katerega se bodo črpala sredstva za podporo delavcem, ki so prizadeti valed brezposelnosti. Ker Wagnerjeva predloga predvideva, da federalna vlada prispeva eno tretjino fonda, se pričakuje od državnih legislature, da se bodo izručile v prilog zavarovanju soper brezposelnost.

Molotov sanika pristlino delo v Rusiji

Moskva, 5. jan.—Novi sovjetski premijer Molotov je imel silno svoj prvi javni nastop pred centralnim izvršnim odborom sovjotov. V svojem govoru je smetlil poročila v inozemstvu, da so delavci v sovjetski Rusiji prisiljeni k delu.

Božično žganje ubilo mnogo ljudi

New York. — Devetnajst oseb je umrlo za alkoholnim zastrupljenjem med božičnimi prazniki; okrog 40 drugih leži v bolnišnicah.

Omaha, Neb.—V zadnjih petih dneh je deset oseb umrlo za zastrupljenjem s alkoholom v Omahi.

Upor na angliški podmornici?

Plymouth, Anglija, 5. jan. — Tu se je razširila govorica, da je izbruhnila vstaja med pomorskiimi podmornicami "Lucia" in da je bilo 42 upornikov aretiranih in zaprtih v barake na obrabju. Oficijelna preiskava je v teku.

Detroit leze v čedalje večjo revščino

Izstradani farmarji napadli mesto na jugu

Petsto farmarjev naskočilo Eng-land v Arkansasu in zahtevalo živil

England, Ark.—Več kot 500 farmarjev iz okolice je v soboto invadiralo trgovski del Eng-landa, mesteca s 2000 prebivalci. Zahtevali so živeža in zagrozili, da ga s silo vzamejo trgovcem. Farmarji, katerim je suša zadnje leto uničila vse prideleke, so izjavili, da nimajo kaj jesti in da si bodo sami pomagali, ker jim država neče.

Mestne oblasti so brj aranžirale brezplačno razdelitev živil. Vaska farmarska družina je dobila \$2.75 vrednosti grocerijskega blaga. Farmarji so se potolašili, toda izjavili so, da se vrnejo v večjem številu, ako ne bodo zadostne pomoči ali zasluka.

"Mi nismo beraci," je rekel eden ismed voditeljev. "Pripravljeno smo delati za 50 centov na dan. Dajte nam dela in imeli boste mir pred nami."

Zgodba o oropani banki

Denarničar zapre škafke banke aretiran

Chicago. — Lawrence Avenue National banka, 3233 Lawrence ave., ki je sadnji petak zaprla vrata, potem, ko je denarničar polioji razburljivo povest, kako so banditi oropali banko na novega leta dan in njega s silo odpeljali v Milwaukee, kjer so ga pustili, je bila res oropana, toda vprašanje je, kdo je bil ropar. Malloyeva povest je naredila zelo slab vtis na policijo, tako slab, da so Malloya zaprli. Preiskava je odkrila, da je banka oropana za okrog \$12.000; tudi varnostne skrinjice so bile s silo odprte in rane dragocennosti pobrane iz njih. Denarničar Malloy bo moral dati drugačno pojasnilo. Znano je, da je denarničar Malloy nasprotoval združitvi banke s nekim drugim denarnim zavodom in sum leti nanj, da je on uprizaril rop in krahi.

Zadnjo nedeljo popoldne je okrog tisoč razkačenih vlagateljev navalilo na banko in policija jih je morala s silo razgnati.

26,661,596 avtov v Ameriki

New York. — Na temelju statističnih podatkov je bilo ob koncu leta 1930 26,661,596 motornih vozil v Združenih državah, to je 160,153 več kot v prejšnjem letu. Napredek torej ni bil velik. Valed ekonomske krize se je na tisoče ljudi iznebilo avtov. Med omenjenimi vozili je vključenih nekaj čez tri milijone trukov.

Brezposelnost terja žrtve

New York. — Ameriška asociacija za delavsko postavodajstvo ki je v prošlih par mesecih proučevala situacijo v večjih ameriških industrijskih mestih, poroča, da je sedanja industrijska depresija večja kot je bila l. 1914 in 1921 in je zahtevala večje število žrtvi, ki se očitujejo v samomornih. Zanimanje za brezposelnost je sicer večje kot v prejšnjih krizah, toda vse remedure, ki so bile doslej predlagane za omajitev brezposelnosti, so se izkazale za neučinkovite.

Davki znostajajo in mestna blagajna je prazna. Evikcije brezposelnih se nadaljujejo

Detroit, Mich. — (FP) — Več kot 25.000 družin v Detroitu se preživlja s podporo, ki jo prejmejo od blagostanjakih organizacij in vsak teden se priglasi nadaljnjih petsto družin pri dobredelnih agencijah za podporo. Depresija v tem mestu je zavzela oblike katastrofe.

Podpora, ki jo dajejo blagostanjake organizacije, znaša približno osem dolarjev na teden za vsako družino. To pa zadostuje komaj za živila. V novembru je mestni blagostanjaki department izdal \$150.000 za stanarino družinam, katerim so hišni posestniki zagrozili s evikcijami. Kljub temu so evikcije brezposelnih na dnevnem redu.

Hišni posestniki so tudi prisadeti. Ako vršejo brezplačne družine na ceto, stoji poslopje prazno. V večini slučajih je napravljjen kompromis. Posestnik je zadovoljen, če prejme le del stanarine, da more plačevati davke.

Davki so resen problem. Detroit s okolico se je zelo hitro razvijal in raste. Zgrajene so bile ceste, tiakrane ulice — vse to v pričakovanju, da bo prosperiteta, ki se je pričela manjšati še l. 1926, ostala. Prosperiteta in tako je prišlo, da domovi propadajo, ker ni dovolj denarja za plačevanje davkov. Uradniška poslopja prihajajo v roke trgovcev s zemljišči. Dva največja hotela v Detroitu sta prišla v roke državnemu upravitelju.

V predmestjih se bile uničene plače učiteljskemu osebju in otroci pohajajo kole le pol dneva. To je nov način varčevanja, da bodo mogla predmestja plačati obresti na bonde in lajaje. To varčevanje more biti le začasno in je zavarovanje bankrota, toda preprečiti ga ne bo mogoče.

Komunistična stranka svetuje brezposelnim, naj ne plačujejo stanarine in naj se borijo proti evikcijam. Trgovci, zdravniki in drugi profesionalci izjavljajo hišnim posestnikom, da ne bodo plačali stanarine, dokler se razmere ne obrnejo na bolje.

Ako ne prihaja stanarina, ne morejo biti plačani davki. Kadar oblasti ne morejo lsterjati davkov, pomeni to bankrot mest in občin. Bankrotirana mesta in občine pa ne morejo plačevati obresti niti glavnice na njihove obveznosti. Tako se suče sločesti krog, ki ga je ustvarila depresija in brezposelnost.

Agitacija županskega kandidata z bombami

Neki škafki kandidat namerava obrniti pozornost nase s eksplozijami

Chicago. — Policijski komisar Alcock poroča, da je bil informiran, da namerava nekdo med županskimi kandidati v Chicagu porušiti svojo hišo s bombami, preklunjati svoj avto s krogami iz strojnice in počrtniti svoje oko v politične namene, da obrne pozornost nase, oskrnoma pričeti krivdo bombe drugemu kandidatu. Alcock ni hotel povedati, kdo je ta kandidat. Ali je morda sedanji župan Big Bill, ki se tepe s tremi drugimi republikanskimi kandidati za ponovno nominacijo?

Cenzurni števec oddavljeni

Washington, D. C. — Ko so izvršili svojo nalogo in ugotovili padec med v raznih ameriških industrijah, je svezni cenzurni biro odlovil dvatisoč uslužbencev. Vlada ima adaj podatke in jih vea ne potrebuje, zato je odpuščala uslužbence. Pridržitjo se brezposelni armadi, ki raste od dne do dne.

Stavka oblačilnih delavcev

Prebivalstvo protestira proti policiji, ki prepoveduje piketiranje

New Haven, Conn. — (FP) — Policija je te dni aretirala dvanajst stavkarjev, med njimi dve ženski, ker so organizirali pohod po mestnih ulicah, da tako protestirajo proti Leonow Bros., ki je znižala mezde za 20%, kar je dalo povod stavki. June Croll, organizatorica Needle Trades Workers Industrial unije, levitarke organizacije, je bila obsojena na dva meseca zapora, ostali stavkarji pa so bili oproščeni.

Ta oblačilna firma je znana kot ena najbolj izkoriščevalnih v tem okraju. Povprečna meška pred znižanjem je bila za meško \$18 na teden, ženske pa so premale od devet do dvanajst dolarjev. Radi stavke je prizadele petsto delavcev in delavk. Poskus sveznega uradnika, ki je pospel v New Haven takoj po zapovedi stavke, da posreduje med družbo in stavkarji, ne je uspeval, ker je uprava kompanije odklonila pogajanja.

Policija se je postavila odločno na stran oblačilne firme in repoveduje piketiranje. Med rebivalci, ki simpatizirajo s stavkarji, je radi tega nastalo gorčenje ter so nasilvili na policijo upravo protest proti mešavanju policije v aktivnosti stavkarjev.

Avstrijski fašisti napadajo ameriški film

Dunaj, 5. jan.—Ameriški film emarquove povesti "Né nove" na zapadni fronti, ki je bil prepovedan v Nemčiji, je tudi v avstriji naletel na fašistično opozicijo. Včeraj so začeli predvajati film na Dunaju in takoj vi dan so fašisti metali smrdelne bombe v gledališče in delali kraval zunaj pred testrom. Polija je zaenkrat udušila fašistično demonstracijo.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASLO IN LASTNA SLOVENKE NARODNE PODPORNE ZVEZOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodni glasnik za Zdravstveno delstvo (sloven Chicago) in Kanado. \$5.00 na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.50 na četrti leto; za Chicago in Ohio \$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta; za tujino \$9.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Ohio \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru. — Rokopisi se ne vračajo.

Advertising rates on agreement. — Manuscripts will not be returned.

Naslov na vas, kar ima stili s letom:

PROSVETA

2457-59 South Leland Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

134

Datum v objavo, na primer (Dec. 31-30), poleg vsakega imena na naslovni strani, da vam je s tem dnevno poteka na plačilo. Ponovite jo pravilno, da se vam list ne ustavi.

Odmevi z zborovanja znanstvenikov

Naslednje vrstice se ne smejo smatrati za kakšno bahavost ali samohvalo, niti najmanj ne, pač pa naj smatrajo za obujanje spomina vsem onim, ki so lahko pozabljivi.

V Ameriki nas je nekaj delavskih časnika, ki nismo visoko študirani ljudje. To se pravi, da nismo ali skozi tiste — saj veste, katere visoke šole. To je že znano vsemu Izraelu, saj je za to poskrbelo v različnih pisanih kotih, iz katerih razni visokoštudirani možje mečejo svoje krukurake bumerange. Kljub temu — in kljub vsemu brbljanju visokoštudiranih zofistov (po domače: polemikarjih krakov) — pa si ne prenehamo upamo pisati o znanstvenih rečeh; na primer o starih in naravoslovja in socialnih znanosti. Naša predznanost je v tem, ker smo pogledali v te stvari zunaj šolskih zidov in se skušali pogledati vanje. To je vse, kar je vredno omeniti o tej zadevi.

Druga malenkost je pa tale:

Nekako pred poldrugim letom je bilo v Prosveti nekaj člankov, ki so se bavili z "utopijami", s slikami iz bodočnosti. V člankih je bilo namignjeno, da današnji industrijski in socialni razvoj vsekakor teži za tem, da se mesta (predvsem v Ameriki) raztegnejo na deželo, tako da vsa dežela postane mesto; farma postane tovarna in prebivalci bodo organizirani po industrijah. Prebivalstvo bo znanstveno regulirano in kontrolirano; naraščaj odmerijo po kvotah za celo leto naprej, tako da ne bo nikjer preveč otrok. Te "utopijske" ideje so bile kasneje parkrat ponovljene v Prosveti.

Nekako pred tremi leti je tudi izšel spis — ne v Prosveti — ki je bil kasneje ponatisnjen v knjigi. Spis se peča z družino v bodočnosti.

Kaj je z vsem tem? Nič. Bili so zaključki in mnenja enega človeka, ki se je lahko motil in je nekaj blebetal tjavendan. Najbrž je že vse skupaj pozabljeno — in čemu je treba zdaj to omenjati?

Zato, ker so bili zadnji teden ameriški znanstveniki v Clevelandu na letnem zborovanju in eden teh, ki je profesor sociologije na čikaški univerzi — torej visoko izoban mož! — dr. W. F. Ogburn, je izblebetal približno nekaj takega kot je bilo pred poldrugim letom povedano v Prosveti. Dr. Ogburnova "utopija" se glasi, da v bodočnosti bo dežela "urbanizirana" ali pomestena, to se pravi, da se mesta raztegnejo na deželo in delo na farmah bo tovarniško delo; dalje bodo ljudje organizirani v kategorije specializiranih in vsaka specialna stroka (zakaj ne industrija?) bo govorila svoj jezik.

Nadalje je dr. Ogburn napovedal znanstveno kontrolo prebivalstva z reguliranjem naraščaja. "Otroci se bodo rodili samo po potrebi." In bodoča družina bo bazirala na medsebojni ljubezni in ničemer drugim! Druge vloge družina ne bo igrala.

Izvajanja profesorja Ogburna so bila publicirana v dnevnem časopisu vse dežele in danes jih komentirajo na dolgo in široko. To je dobro, ker zbujajo razmišljanje. Vsi taki pogledi v bodočnost dajojo mlaščilo. Se eno dobro stran imajo: mečajo predsodke. Ko so pred sto leti "utopisti" napovedali odpravo črne sužnosti v Ameriki in enakopravnost plemen, so s tem zbudili zanimanje za abolicionizem: gibanje za osvoboditev zamorcev. Par tisoč let nazaj je veliki grški filozof zapisal, da bodo sužnji vedno na svetu, kajti brez njih je civilizacija nemogoča! Misel na brezsužnjski svet mu je bila največja utopija. Tako pravijo tudi danes — pa še kako modri! — da bosta mezdni delavec in kmet vedno na svetu, ker brez njiju je civilizacija nemogoča.

Vlaja šola je all right, če je v pravih rokah. Vsakdo bi jo moral obiskovati — in enkrat jo tudi bo (ali je to tudi utopija?) — in škola le, ker je danes mnogim zaprta. S tem pa še ni rečeno, da je vse znanje samo v šolah. Kdor ima priložnost in veselje do učenja, se lahko okoristi z njim tudi zunaj regularnih šol. Vsaka dobra knjiga je šola; vsako dobro predavanje je šola in dobro opazovanje vsakdanjih dogodkov je šola. Praksa je najboljša šola tudi za profesorje, ki so šolani!

Profesor Ogburn ni govoril iz svoje šole — govoril je iz življenja!

Glasovi iz naselbin

Zanimive beleške iz raznih krajev

Novoletna napoved

Farrell-Sharon, Pa. — Staro leto je minilo in stopili smo v novo. Kakor običajno, stiskanja rok med prijatelji in znanci ni bilo konca ne kraja. Ali vse zaman, srečno in veselo novo leto za delavca še ni prišlo in ga še tudi ni pričakovati. Večina ljudi čisti novo leto le zato, ker je pričetek novega leta. Pošiljajo si voščila kot običajno z željo, da bi bilo vse srečno in veselo v novem letu. A mnogo se jih prevari, kajti tisti, ki producirajo, nimajo veliko sreče, več pa je imajo naši gospodje, ki se redijo na naših gobah.

Da, dragi sobratje, novo leto je prišlo. S tem novim letom bodo pa tudi prišli novi dnevi v našem življenju, ko bomo znova ječali pod težo bede. Zopet se bomo spominjali teh strašnih dni, ko trka beda na naša vrata. Sila in trpljenje je vedno strašnejše.

Res, dragi prijatelji, žalostna so pota življenja. Kdaj prav za prav bo prišlo srečno in veselo novo leto za nas delavce? Kje neki tiči to srečno in veselo novo leto? Zakaj se ne pojavi in ne pride na površje?

Kakor navadno, tako sem si tudi to leto naročil Blaznikovo pratiko, ki kaže vsaki dan spremembe. Namreč jasno, oblačno, dež, sneg, vroče, toča in mrzlo. Nikjer pa nisem zabil v pratiki, da bo ta in ta dan sprememba, da bodo prišli boljše časi za delavce sloje. Kajti pratikari ne vedo ničesar prerokovati o tem važnem predmetu. V mojih mislih sem pa vendar prišel do zaključka, da pri delavcih in bednih ljudeh bo vedno oblačno, sneg, mrzlo in dež. — Jack Jert.

Barbertonaka "politika" in igra

Barberton, Ohio. — Minilo je poletje, prišla je jesen in za njo mrzla zima. Minili so pikniki, veselic pa kot kaže, bo letos zelo malo, ker si društva ne upajo, da bi uspela s istimi. Minile so seje Slovenskega državljankega kluba, kjer se je toliko ponavljalo, da smo nepristranski (demokratje).

Se dobro se spominjam, ko je pred nekoliko leti nekdo pripočel nekaj socialističnega, pa je drugi planil na sredo dvorane, se tolkel po svojih nepristranskih prsih in ponavljal eno za drugo, da smo nepristranski. Med govorom mu je večina zmagosno kimala, nakar je sledilo grogovito politično plokanje. Na letošnji seji je pa ravno tista nepristranska osebnost pripočela, od prvega do zadnjega, vse kandidate demokratske stranke. Leta 1929 je bil na zadnji seji tega kluba sprejet predlog, da se ima leta 1931 dva meseca pred primarnimi volitvami za mestnega župana vršiti seja našega državljankega kluba. Na tej seji da se ima razpravljati, da-li se priključimo tej ali oni stranki. Zapisnikar je še parkrat vprašal za datum, kdaj da se ima vršiti. Predlog je bil a pretežno večino sprejet, da se vrši seja v gori omenjene svrhe meseca maja leta 1931. Radi previdnosti pa ta predlog ni šel v zapisnik. Namesto tega je bil leta 1930 na prvi seji sprejet predlog, da se da predsedniku polna moč, da od sedaj naprej ustavi vsako debato v svrhu strankarstva.

Kako vse pravilno je to. Gotovi sodnik je demokrat, drugi zopet republikanec. Mestni župan demokrat, mestni oče (tovarniški boss) pa republikanec. Kako bi se mogel človek predstaviti temu ali onemu kot zastopnik slovenske demokratskega, republikanskega ali socialističnega državljankega kluba. Bilo bi dosti kredita na eni strani, drugi pa nič. Kot predstavnik "nepristranskega" (demokratskega) državljankega kluba pa ima človek kredit povsod.

Zivele nepristranstvo! Pred nekoliko časom sta se tukaj vršili dve po mestnem županu aklicani seji v svrhu odgovoriti bednim in brezposelnim. Na prvo je bil povabljen od Slovencev samo predsednik društva Triglav SNPJ. To je našega nepristranskega zastopnika tako razgledalo, da je v eni sapi mahnil v farovi in nato do mestnega župana. Kaj je natrobil fajmo

štru, mi ni znano. Pri županu je izposloval, da so bila na drugo sejo povabljeni tudi katoliška društva.

Kajpak, saj s tem, da damo po 20 ali več dolarjev iz društvene blagajne za cerkev, tudi pomagamo siromakom? Saj gospod molijo zanje? Bah!

Da je bilo samo jednotno društvo povabljeno na prvo sejo, tudi našemu fajmostru ni bilo po volji. Rohnenja, ki bi bolj pristojalo vsimkemu hlevu kot pa hiši božji, ni bilo pre malo.

Naj še omenim, da bo tukajšnje dramsko društvo Slovenja priredilo dne 24. jan. prvo sezonsko igro "Vdova Rožinka". Bo nekaj izrednega in zelo smejnega za Barberton. Bo še bolj "pohujšljiva" kot je bila "Poročna noč". Zato priporočam vsem tistim, ki so kritičniki našo zadnjo predstavo radi "pohujšanja", da naj nikar svojih mladih sinov in hčera ne jemljejo seboj na to predstavo. Vse ljubitelje veselja in smeha pa že sedaj iskreno vabim, da se te prireditve za gotovo udeležijo. — Joseph Hiti.

SAJ PRAVIM

Piše Tone Podgoričan

Cleveland, O. — Obstoječi kapitalistični družinski red industrijskih dežel se nahaja v procesu razkrivanja in se umika novi družbi, katere predhodnica je Sovjetska Rusija. Tako pravi dr. Leslie A. White z michiganske državne univerze, ki dalje izjavlja, da je bila ruska revolucija najpomembnejši dogodek v zgodovini naše dobe ter da ista ni pomenila le uresničenje sanj "ekcentričnih radikalcov", temveč je bila naravna posledica stoletij kulturnega razvoja, prav tako kot so senali plod tisoletnega biološkega razvoja. Važnost in pomembnost ruske revolucije leži v dejstvu, da je organizirala nov družinski sistem. Dr. Leslie tudi uvideva, da se delovno ljudstvo počasi a gotovo prebujajo in zaveda svojega položaja kakortudi svoje moči, ter trdi, da so ure kapitalizma štete. On tu meni, da bo bodoča vojna, če pride do te (kar se mu zdi jako verjetno, ker bi vojna za nekaj časa rešila dvoje problemov današnje imperialistično-kapitalistične družbe: nadprodukcijo in brezposelnost) mogoče zaključila dobo kapitalističnega družanskega sistema. Socialistična družba bo prihodnja stopnja v razvoju človeštva.

Dr. Leslie ima prav. Ruska revolucija je pomemben mejnik v zgodovini človeškega razvoja. Sedanjí kapitalistični družinski red se bo moral umakniti novemu, zdravljemu in pravičnejšemu družabnemu redu, pa naj se ta imenuje socialistični, komunistični ali kakorkoli; ime samo je postranskega pomena. Kapitalizem bo kmalu stvar preteklosti. Stroji so ga rodili, stroji ga bodo pokopali. Delavstvo pa lagoma, a gotovo uvideva, da se mu godi strašna krivica in dan, ko bo proletariat popolnoma spregledal ter temeljito obračunal s svojimi zatiranci in izkoriščevalci bo nedvomno in mogoče prav kmalu napočil. Doba, v kateri živimo, ko milijoni delavcev bičijo po cestah, liče dela, ki ga ni, strada od polnih skladišč živil, je slabo obuto in oblečeno, medtem ko so skladišča prenatrpana z obleko in obutvijo, ta doba, ki je priča najbolj nečloveškemu izmaganju "krone stvarstva" in pljuvanju na najelementarnejše pravice človeka mora prinesiti preobrat, ki bo postavil človeštvo eno stopnjo višje. Naravna posledica človeškega razvoja je napredek, ki gre sicer počasi, a se ne da ustaviti in ki bo prej ali slej podrl trgiš stavbo gnilega kapitalističnega družanskega sistema ter napravil prostor za novega, ki bo moral biti sezidan na temelju pravčnosti, ker sicer bi bil že ob rojstvu obsojen na pogin.

Govorniki na konferenci Ameriške asociacije za delavsko zakonodajo so prinesli na dan željo, da se ustavi priključitev dodatke, ki bi vsem državljanom garantirali pravico do dela. To se sicer lepo sliši, ampak to ne zadostuje vae

eno. Delavcem je treba predvsem jamčiti pošten in pravičen delež od produciranih dobrin, kajti stvarno nizko plačano delo ni nikak blagoslov za nje. Take garancije potrebujemo in pa jamstvo, da nam ne bo treba stradati, kadar ne bo dela! Ampak to garancijo si bomo morali pridobiti mi sami, ker kapitalisti nam je ne bodo dali!

Belgijski socialisti zahtevajo, da se prekliče tajna pogodba s Francijo, s katero se Belgija zavezuje, da za slučaj vojne prikoči na pomoč Franciji, naj bi že bila slednja napadena ali napadala. Dobra ideja, vredna posnemanja. Kajti take in podobne tajne pogodbe, ki jih sklepajo diplomati za kulisami, dajejo pogum militaristom raznih dežel, ki bi bili sicer mnogo ponižnejši. Bolje bi bilo, če bi se sklenila mednarodna pogodba, ki bi obvezala vse države članice, da bodo skupno obrale vsakega, ki bo začel rožljati z orožjem in kaliti mir. S tajnimi vojaškimi pogodbami pa v ogenj, da ne bomo zanamcem v še večji posameh!

Poglavar črnosrajčnikov Mussolini je zaupal svetu, da fašizem ni nevaren svetovnemu miru, ker ill duce in njegovi zvesti nikanor ne želijo vojake. Oboje je verjetno. Fašizem ni tako nevaren kakor bi rad bil in ima precej škrlave zobe, ki se utegnejo vsak čas polomiti, povzročitev vojne pa bi pomenila za Mussolinijev fašizem prav toliko kakor samomor prenapetega sanjača.

Ill duce tudi trdi, da stoji za fašizmom ves talijanski narod z vso svojo ekonomsko silo in to — solidno. Kakopak. Ampak vprašanje je, kako trdna je ta "solidnost" in koliko časa bo trajala? Ljudje se kmalu naveličajo ene in iste muzike, tudi lepe, pa bi se ne naveličali poslušati neprijetnega "Eja, eja". O, ja ...

Seznam prispevkov

Cleveland, O. — Nadaljni prispevki v obrambni sklad klubove "Zarje". Prispevali so sledeči: Cleveland, O.: Klub št. 49 JSZ \$10.00, Po \$5: Fr. in Mary Penca, Fr. Potocin. Po \$1.00: Anton Kovačič, Vincenc Jurman in neimenovan. Skupaj \$28.00. North Chicago: Društvo št. 119 SNPJ \$3.00, nabrano med članicami \$6.00, skupaj \$9.00. Oglesbo, Ill.: Društvo št. 96 SNPJ \$3.00. Johnston, Pa.: Društvo 600 SNPJ \$5.00, društvo št. 82 SNPJ \$5.00, Ana Krausa \$2.00. Skupaj \$12. Sheboygan, Wis.: Klub št. 235 JSZ \$5.00, John Spendal 50c. Skupaj \$5.50. Akron, O.: Društvo št. 635 SNPJ \$7.22. Hendersonville, Pa.: Društvo št. 343 SNPJ \$1.50, po 25c: Jakob Bolah, Abin Karničnik, Fr. Grossek, John Nemanic, Ignac Uriš. Po 15c: Alois Marušič, Anton Sivovec. Skupaj \$8.05. Warren, O.: Društvo Jan Hus \$2.00. Gross, Kans.: Društvo št. 206 SNPJ \$1.00. Lawrence, Pa.: Društvo št. 245 SNPJ \$3.00. Maynard, O.: Nabrano na seji društva št. 276 SNPJ \$2.40. Sygan, Pa.: Društvo št. 89 SSPZ \$2.65. Aguilar, Colo.: Društvo 381 SNPJ \$2.00. Aliquippa, Pa. Društvo št. 122 SNPJ \$3.00. Thomas W. Va.: Nabrano na seji društva št. 29 SNPJ \$4.38, odšteto za poštnino 7c, prejeli \$4.31. — Skupno \$83.13.

John Krebel, blagajnik.

Smrtna nesreča

Milwaukee, Wis. — V soboto zvečer, dne 20. decembra, je smrtno ponesrečil rojak Stefan Soršak na domu 284 Greenbush St. Na domu so se nahajali domači stari znanci in prijatelji ter se pogovarjali in zabavali. Nekako ob deseti uri zvečer se je pokojni Stefan podal v klet pogledati ogenj. Ker ga ni bilo takoj nazaj, so se prijatelji že podal domov, misleci, da se je podal že k počitku. Komaj pa pridejo nekaj korakov od hiše jih v strahu pokliče nazaj mrs. Mary Soršak, pri katerih je pokojnik še živel več let, da se je Stefan ponesrečil na stopnicah. Ko prihižo nazaj, so našli ležati pokojnika na tleh v kleti pri stopnicah mrtvega z razbito lobanjo. Na lice mesta so takoj poklicali pogrebnišnika Ermenca, ki je prišel s mestnim konorjem ter dal odpeljati truplo pokojnika takoj v njegov pogrebni zavod.

Pokojsnik je bil član društva Združenje št. 104 SNPJ na West Allisu več let. Pogreb se je vršil v sredo 24. decembra na Holy Cross pokopališče. Omenjeno društvo se je udeležilo pogreba v lepem številu. Pokojnik je bil doma na Spodnjem Stajerskem, kjer zapušta enega brata in dve sestri. V Ameriki se je nahajal 19 let. — Poročevalec.

Prenehanje obrata

South View, Pa. — Delavke razmere so pri nas prav slabe. Tukaj je samo en premoženik po imenu Montour No. 7 in je last Pittsburgh Coal kompanije in še tega so zaprli. Dne 15. dec. so nam povedali, da naj pobere vsak svoje kosti in gre, odkoder je prišel. Lepo božično darilo smo prejeli, kajne?! Celo leto smo delali komaj po dva dni, večsih tri, in ko bi človek vsaj takrat kaj zaslužil, bi še bilo, ali kaj ko ne dobijo vozičkov. Prizadeh je okrog 700 rudarjev.

Sedaj imamo dosti časa za čitanje naprednih listov in podučne knjige, da se kaj naučimo. Vsaj toliko, kadar bodo zopet volitve, da bomo glasovali za del. kandidate in ne obratno. Ako se ne bo vsak delavec toliko izobrazil, da bo samostojno mislil in odgovoril na vprašanje, zakaj imamo danes tako depresijo po celi Ameriki, tako dolgo ne bo za nas nič bolje. — Naročnik.

Apel na Čikažane

Chicago. — Federacija SNPJ v Chicagu je dozdaj razposlala družinam, ki trpe pomanjkanje radi brezposelnosti, jestvin v vrednosti nad \$150, nekoliko več kot je dozdaj nabranega v to svrhu. Novi slučaj, kjer je pomoč potrebna, se nam prilašajo dnevno.

Od vseh rojakov, ki simpatizirajo z brezposelnimi, pričakujemo, da se udeležijo veselice v soboto dne 10. januarja v Jednotni dvorani, W. 27. st. in So. Lawndale ave., katero priredi federacija izključno v prid brezposelnim. S tem se pomore, da bo mogoče to delo učinkovito nadaljevati v času, ko je pomoč najbolj potrebna.

Pripravljalni odbor.

Iz Toleda

Toledo, O. — Tukaj sta se poročila miss Mary Kert in mr. Roman Williams. Nvesta je hčerka spoštovane slovenske družine, ženin pa je nemškega pokolenja. Svatovali smo na svetli večer in se izvrstno zabavali. Na harmoniko je igral Leo Valentič in vse se je sukalo, da je bilo veselje. Imalo še štiri mlade slovenske cvetke in kdor je sit bečlarenja, naj se torej oglasi pri nas.

Obetajo nam, da bo sedaj začelo nekoliko bolje obratovati. Koliko se bodo te obljube vresničile, bo pokazala bodočnost.

Matilda Valentič.

Obratno voščilo

W. Aliquippa, Pa. — Ker radi nesreče, ki se mi je pripetila dne 19. dec., pri kateri sem si zlomil levo roko, nisem mogel odgovoriti številnim prijateljem, ki so mi poslali sezonske pozdrave, izrekam vsem skupaj iskreno zahvalo in vam želim vse najbolje.

Barcl Yeran.

Se dela slabo

Pontiac, Mich. — Tukaj se dela zelo slabo, komaj po par dni v tednu po osem ur na dan. Pa ni so vsi tako srečni, ker dela jih samo nekaj. Med zadnjimi sem tudi jaz in naredim večim tri ali štiri alihte na teden, včasih pa tudi nič. — Joe Kostanjevic.

Popravek

Imperial, Pa. — V moji prejšnji seriji o problemih protinarjev (odgovori na vprašanja) sem navedel napačen poštni naslov mojega novega bivališča. Mesto bi se moralo glasi Imperial in ne Midway, Pa.

Frank Lukančič.

Tekstilni tovarnarji grozijo s selitvami

Paterson, N. J. — Atlantic Textile Co. je zagrozila, da bo preselila svoje tovarne v južne države, če ne bodo organizirani delavci pristali na znižanje mezd.

Deset zapovedi za higijeno zob

Rajši kdaj svojega telesa ne umij kot da ne bi umil ust in zob.

Navadi otroke kakor hitro mogoče na pamet higijeno zob. Kar se v mladih letih za nemari, tega ne moreš pozneje nikdar več popraviti. Že dobro konserviranje mlečnjakov je važno za poznejše stalne zobe.

Ne uživaj preveč sladkarij in tudi ne samo mehke hrane.

Ne pozabi umiti si ust zlasti zvečer. Kdor si umiva usta samo zjutraj, ta jih prepusti ponoči uničujočemu delovanju gnilobnih bakterij.

Skrbno mehanično čiščenje s pomočjo mehke ščetke in mehkega zobotrebca tvorijo podlago vse zobne higijene.

Antiseptične zobne vode in dober zobni prašek niso neobhodno potrebni, a zelo dobri za izpolnjenje zobne in ustne higijene. Niso pa priporočljiva ostra zobna sredstva, ki razjedajo sluznico, ali pa razvapnjujejo zobe.

Daj pregledati tvoje zobe od dobrega zobozdravnika vsaj enkrat ali dvakrat na leto, da ob pravem času odkrije morebitna bolečava mesta in jih popravi, preden se preveč razširijo.

Zobni kamen mora zobozdravnik od časa do časa mehanično odpraviti.

Bolni zobje in korenine, ki se z zdravljenjem ne dajo več ohraniti, se morajo odstraniti, pa naj to boli ali ne.

Mati naj pred rojstvom otrok in v času dojenja uživa več hranilne soli vsebujočih jedi kot sicer (zelenjavo, mleko, jajca itd.). Tudi otroci naj se zlasti v prvih letih hranijo na podoben način, da se zobje kolikor mogoče dobro razvijejo. Zelo važna je naravna prehrana otrok pri materinih prsih, da otroci ne dobijo rahitide in rahitičnih zob. (Zdravje.)

Nastanek barve "Izabella"

O priliki konjskih dirk v Lyonu, kjer je zmagal konj barve "Izabella", poroča neki pariški list, kako je prišlo do tega, da je rumenasi barva dobila ta naziv. L. 1601 je nadvojvoda Albert oblegal mesto Ostenda, ki so ga ljuto branili nizozemski protestantje. Pobožna soproga nadvojvoda Izabela, hči Filipa II. se je v gorečnosti za dobro stvar zaobljubila, da toliko časa ne sleče srajce, dokler ne bo zavzeto krivoversko gnezdo. Visoka gospa je mislila, da bo trajalo obleganje le nekoliko dni, toda Albert ni mogel doseči nobenega uspeha in je z veliko muko osvojil mesto šele po triletnem obleganju. Ves ta čas gospa Izabela ni menjala srajce, ki je seveda od meseca do meseca izgubljala svojo prvotno belo barvo in postajala rumenkastosa. Dvorjani so bili solidarni z nadvojvodinjo ter so nosili srajce iste barve; ker pa jih ni vezala obljuba, so srajce lahko menjali in si oblačili od tedna do tedna srajce temnejše barve. Zrtev žalosti je bila oslaba. Končno se je soprogu le posrečilo ukrotiti brezbožne protestante in Izabela je lahko slekla srajco, ki je medtem dobila pravo pravo Izabelino barvo. Ta umazano bela barva je ohranila ime po nadvojvodinji, ki je tako požrtvovalno obogatila človeško govorico za nov izraz.

Čudni pregovori in dogodki

Župniki iz vse dekanije so se zbrali. Opoldne gredo k skupnemu kosilu. Preden se udeležijo k pojedini, stoji vsak za svojim stolom z rokami, povzdignjenimi k molitvi in s sklonjenimi glavami. Nato da dekan znak, da se udeležijo. Tedaj vpraša neki župnik svojega sosedo: "Povejte mi, do koliko štejejte pri opoldanski molitvi?" — "Jaz štejem do petindvajset; nekateri štejejo sicer do petintrideset — toda to je po mojem mnenju hlinjena pobožnost."

"Imamo literaturo brez bravcev, literaturo poleg ljudstva, v taki meri, kakor to še nikdar ni bilo. Naša literatura je intimna zadeva literatov, založnikov, kritikov in še nekaj ljudi, ki nosijo očale," tako se izraza nemški literarni tednik o nemški literaturi. Slučajno velja to tudi za slovensko. ("Svoboda.")

Stara metla dobro pometa.

Čas je poceni.

O okusih se sme in je treba razpravljati.

Slepa kura ne najde zrna.

Treba je tuliti proti volkorom.

Z velikimi gospodi češnje zobati je prijetno.

Ljudje delajo obleke.

Neumnež odneha.

Kdor se z malim zadovolji, velikega vreden ni.

Vesti iz Jugoslavije

(Poročevalski biro Prosvete v Jugoslaviji.)

PRVI SNEG NAD LJUBLJANO

Ljubljana, 15. dec. 1930.

Včeraj čez dan je začelo snežiti ter je snežilo vso noč in še danes sneži. Rahli včerajšnji dež se je v mrazu izprevergel v sneg, blatne ulice so nekaj časa pile in topile snežinke, a kmalu se je sneg vendarle prijel in pobelil ulice, strehe, vrtove itd. Zjutraj je bil pogled skozi okno pogled v belo pokrajino. Človek se razveseli prvega snega kakor pomlad prvega zelenja. Nekam praviljnih so videti vrtovi, božično nastranjenje se loti človeka sprčo zasneženih dreves, telegrafskih in telefonskih žic se šibijo od teže snega in ko potem stopiš na cesto v žilindro in te zaskali mraz in vlaga skozi čevlje, se zadeneš še v celo mrežo žic, ki so se potrgale ter visijo na ulico. Z neba se utrinjajo cunjice snega, na vogalu pa naletiš na pometalca, ki kida sneg s trotoarja, vršči roke v velike rokavice iz trečevine, z brk pa mu vise ledene svečice.

Na magistratu so se zjutraj že zglasili brezposelni s prošnjo, naj jih sprejmejo za kidanje snega. Sneg je prišel, prišel je z njim čas, ko bo tu pa tam kak dan vendarle najti zaslužaka s kidanjem snega z ulic. In tem ljudem je prav, da je začelo snežiti. Z druge strani jim pa spet ni všeč. Bogve v kakih barakah stanujejo z družino, z ženami in otroki. Morda piska veter skozi špranje lesenih sten, mraz diha s tal, ki so navadna zemlja, preko katere ni položnih nobenih desek, otrok joče tu, otrok joče tam, doma se jezijo na sneg in mraz, očetu pa je prav in gre na magistrat in čez deset ure že kida sneg. Zvečer dobi plačan ta dan ter bo prinesel domov. Toda vsi ne dobijo lopat v roke, marsikdo od brezposelnih se vrne domov brez uspeha. Prekasan je bil, cela armada brezposelnih je pravkar odhajala oborožena s lopatami, zanj ni bilo več lopate, nič več dela.

Se so ljudje, ki so veseli snega. N. pr. oni meščani, ki preko tedna delajo v pisarnah, kupujejo in meštarijo, v soboto pa odidejo v planine na smuk. Smučanje — to je zanje zima. Komaj je pred tednom padlo nekaj snežinke, že so hiteli v trgovine z "artikli zimskega sporta" nakupovati tiste dužne dilce, ki se jim pravi smučki, ali pa samo nove palice ali rokavice ali šale — moda zahteva svoje — ali nove gozdarice. In zdaj pojdejo v planine. V soboto jih bo že cela armada teh zadovoljnih ljudi, ki se bo peljala proti Gorenjski. Toda ti, ki hodijo v planine na smuk, ti so hodili že zadnje tedne. Njim ta prvi sneg v Ljubljani ni nobeno razodetje, vse bolj je dobrodošel onim začetnikom, ki se bodo to zimo učili smučati in padati ob tla na bližnjih ljubljanskih hribih, na Golovcu, na Rožniku. Tudi Tivoli je dober. Tam kjer se mladina sanja, tam se bodo spuščali po položnem kratkem bregu ter se učili držati ravnotežje na smučih. In h koncu zime pojdejo že lahko kam ven, drugo leto pa bodo sploh hodili le v planine na Gorenjsko in sram jih bo, da bi šli hladiti svojo amušarsko šilo kam v Tivoli ali na Golovec. Tam naj bodo novi začetniki!

Se drugi so veseli snega: prodajalci čevljev in galoš. To, da je padel današnji sneg na mokra, blatna tla, to je najboljša reklama za galoše. Ta žilindra po ulicah, kaj bi proti njej. Edino z galošami se nekoliko ubranila mokrote. Na cesto pa moraš, moraš v pisarno, moraš v trgovino, moraš v žilindro. In imaš močeno luknjo v čevljih, z galošami jih pokriješ.

O — kar stopil bom v trgovino ter si kupil galoše. Laže se bo prebiti po teh ulicah in cestah.

BELOKRAJINSKI STRAHOVALEC V ZAPORU

Vlomilca Mauerja so v pijanem stanju ulemili in odgnali v zapor

Po belokrajinskih zidanih zidanih in hišah so se zadnje čase pogosto vršili vlomi, neznanstvi in vlomilci so kradli oble-

ko, kradli živila ter neznano kam izginjali. Posebno je trpel pod temi vlomi vinorodni Stražni vrh in prijazna semšarska okolica. Ni ga bilo tedna, da se ne bi dogodil nov vlom. Vlomi so se poverili vršili ponoči, okradli so zidance vina, žganja, perila, jestvin. Ljudstvo je bilo radi teh vlovov zbegano in kakorkoli so se trudili orožniki, vendar niso mogli najti nobenih sledov za storilci. Lahko pa je bila zidanišnica še tako okovana in zaklenjena, vlomilci so vdrlj vanjo in kmetje so se navadili, da go puščali zidance kar odprte.

Le za enega vlomilca so vedeli, za enega drznega tatu so vedeli ljudje in orožniki. Za Mauerja iz Rodin pri Črnomlju, ki je imel brzokone tudi pomagale. Zanj so vedeli, da je najhujši. Ujeti ga ni bilo moč, skrivale se je in radi svojega drznega vedenja so se ga kmetje bali. Nihče izmed kmetov ni upal izdati Mauerja orožnikom, ker so se bali maščevanja. In tako je Mauer brezskrbno prenočeval kar pri kmetih v hišah ali na skednjih in docela varen je bil pred oblastmi. Kmetom je vili strahu in bil je prepričan, da ga nihče ne bo izdal.

Toda pijača ga je spravila le v roke oblastem. Mauer se je ne, kje napil, močje je okradel spet kako zidanco ter pijan zaspal na nekem hlevu v Rodinah. Nekdo ga je javil orožnikom v Črnomlju. Takoj sta se pripeljala dva orožnika in en policist z avtomobilom k naznanemu hlevu in so zalotili Mauerja, kako pijan trdno spi v hlevu. V krmo se je bil zari in spal. Orožnika sta ga spečega ukenila in nemalo se je začudil Mauer, ko se je prebudil in zagledal pred seboj uniforme. Toda udati se je moral, uklenjen je bil. Dejal je, da ga ne bi dobili nikoli, če se ne bi napil. Pijanost pa ga je izročila zaporu. Odpeljali so ga v Črnomelj, kjer je pri prvem zaslišanju dejal orožnikom:

"Ujeti ste me, ker sem bil pijan. Sicer me ne bi. Čital sem, da 70% vlomilcev in banditov pride v roke orožnikom v pijanem stanju. Treznih ne bi ulovili toliko. Čital sem, ker čitam mnogo knjig in sem inteligenten. To mi kar lahko verjamete. Tudi večkrat sedim v boljših družbah. Zdrav pišem knjigo o svojih dogodivščinah. Obesili me ne bodo, ker nisem nikomur skrivil niti lasu. Pa bi jih bil lahko več pobil, pa mi tega ni pustila vest. Dušo imam dobro. Denarja nisem kradel, imel pa sem veselje do blaga, do jedi in pijače. Posebno pa sem užival, ko sem videl, da me zasledujejo, pa me ne morejo ujeti. Kar sem pokradel, sem razdelil. Prepričani pa ste lahko, da sem marsikateri vlom, ki ste ga naprtili drugim na pleča, izvršil jaz in nihče drugi. Sicer pa bom napisal knjigo, boste že brali."

Mauer je res dokaj izobražen, govori več jezikov, prebral je mnogo knjig. Imel je v Beli Krajin več deklet, a katerimi je skupno užival plen. Pred leti je pobegnil iz novomeških zaporov ter se je od takrat klatil po hostah, spal pa pri dekletih ali na hlevih kmetov, ki so se ga bali. Drugače pa je lep dečko, zadovoljen in zdrav ter se celemu svetu smeji v brk. Ko so ga fotografirali za časopise, stojičega uklenjenega med dvema orožnikoma, se je v aparatu prilizano nasmeljal, kakor kak fant od fare.

Večer mladih literatov — ki ga je priredil mladi Pen-klub 11. dec. zvečer v zeleni dvorani, je zelo uspel, kar so zabeležili z daljšimi poročili vsi časopisi. Dvorana je bila nabito polna in se je s tem izkazalo, da utegne spet nastopiti ožja vez med pisatelji in publiko. Nad obiskom so bili vsi presenečeni. Po uvodnem pozdravu je čital France Vodnik svoj esej, potem je čital pesnik Ovirik nekaj svojih pesmi. Ljudje Mrzel-Frigid je čital nekaj svojih črtic, kot zadnji pa je nastopil Mile Klopčič ter prebral troje pesmi in odlomek iz recitacijskega zbora "Noč". Večer je uspel in je bilo razvedljivo dejstvo, da je bil prvi nastop mladice literature pozitiven odstop.

Pen-klubi so mednarodno organizirani klubi književnikov, pokrenili so jih Angleži. Cilj Pen-kluba je pravzaprav le, vzdrževati med literati posameznih narodov prijateljske vezi brez ozira na smeri, v katere gredo literati, in vzdrževati tudi mednarodne vezi. V Ljubljani so ustanovili starejši literati Pen-klub, katerega predsednik je Zupančič, tajnik dr. Leben, podpredsednik dr. I. Zidar Canikar, II. podpredsednik Finžgar. V Pen-klubu so zbrani vsi starejši pisatelji vseh smeri, literati krog Ljubljanskega zvonca in Doma in Sveta. Pod okriljem tega kluba so si mladi literati ustanovili svoj, docela avtonomni klub Mladi Pen, v katerega se je zbral lep del mladih slovenskih piscev. Ne druzi jih v ta klub svetovno prepričanje ne naša revijalna usmerjenost — marveč le poklic književnika. Toda ta Mladi Pen si je našel tudi nalogo, da mlada slovenska literarna generacija nastopi javno in najde stikov z obstojem, najde priznanje in zmago. In tako je priredil klub prvi literarni večer, in je s njim zmagal. Publiko je večer navdušeno sprejela, stiki so bili stori in kakor koli so si val štirje recitatorji prvega večera različni, je bil nastop vsakega posebej sprejet. "Da so se drug poleg drugega uveljavili, je le dokaz njihove originalne zrelosti," tako je zapisal kritik nekoga ljubljanskega dnevnika.

Cv. K. Karlo Kovačević pri kralju. — Po nastopu novega režima z dne 6. jan. lanskega leta je moral poslati režim zalombe tudi med Hrvatji, ki pa so bili povečini radičevci. Z njimi stikov dobiti ni bilo moč. Toda — kakor vedno — se je tudi med Hrvati našlo nekaj ljudi, ki so pozabili na ves radičevski program ter sprejeli novi režim z izjavo, da bodo pomagali. Radič Stepan in Pavle Radič in Basariček so bili v parlamentu ustreljeni, pokopali so jih v Zagrebu in njihovi grobovi so Hrvatom, ki so ostali zvesti radičevski misli, sveti. Na praznik vseh svetnikov so nanosili na grobove polno vencev in rož, a so preko noči izginili. Odesli so jih, zaplenili ... Karlo Kovačević je bil poprej radičevac, zdaj dela za sedanji režim in za "novo miselnost". Nastopil je že na mnogih zborih in shodih, prav tako tudi na zadnjem kmečkem zboru v Zagrebu, kjer je v svojem govoru predvsem blati radičevske in druge hrvatske emigrante in opozicionalce. — Zda se je zglasil pri kralju v avdienco, bil sprejet ter je predal v imenu zbora udanostne izjave. Ob tej priliki je bil tudi odlikovan. S Karadjordjevo zvezdo IV. stopnje ...

Jugoslovanski parnik se potopil na Donavi. — Iz Nemške Avstrije poročajo, da se je v bližini Marbacha potopil jugoslovanski tovorni parnik "Dobro polje", last Jugoslovanske podunajske plovidbe. Parnik je vozil tri velike čolne, polne koruze. Zaradi megle je parnik izgubil smer ter je zavozil na čeri in se tako pokodoval, da se je kmalu nato potopil. Na parniku je bilo natovorenih 36 vagonov koruze. Na pomoč so prihiteli avstrijski parniki, ki so bili v bližini ter rešili tovarne čolne ter posadko parnika. Do nesreče je prišlo radi izredno goste megle, ki je vladala ves dan ob Donavi. O nesreči so obvestili beograjsko rečno plovidbo, ki je odposlala pomožne parnike, da dvignejo potopljeno ladjo. Nesreča se je pripetila 11. decembra 1930.

Dve kmetiji pogoreli. — V er. nuški okolici je včeraj izbruhnil požar v Nadgorci v poslopju vdove Ivane Šubelj. Ogenj se je takoj razširil tudi na poslopje Jožeta Lovrina. Pogoreli sta hiši obbeh posestnikov, vsi hlevi in vsa gospodarska poslopja. Opozorjena iz Črnuca so prihiteli gasiti, toda pomagati niso mogli mnogo mnogo kljub vsemu naporu. Zaradi megle so sploh ljudje keeno opazili, da v bližini gori, na Ježici pa sploh ni bilo videti nobenega ognja, dasi je bil plamen velik, saj je gorelo več poslopij prav kot baklje. Škoda je velika, pogorekema je — pogorelo vse: hiša, hlev, gospodarska poslopja, pridelek itd.

Cvet s kmetov

"Pepeca, na tem stolu tukaj je vasa polna prahu." "Kajpak da je, gospa, saj ni že dolgo nihče na njem sedel."

A. Garden: OPAZOVANJA

Dnevna poročila, ki prihajajo iz Jugoslavije od opazovalcev sedanjega režima, niso najmanj razveseljiva. Naobratno pokazujejo, da gre razvoj po poti vseh diktatur in da bo Jugoslavija v dogledni bodočnosti v vrsti najbolj opresivnih držav. To je razvidno tudi iz jugoslovanskih listov, ki prihajajo sem iz starega kraja. Dasi beležijo politične dogodke kot prisilni ali pa vneta organi vlade, iz njih vendar ni težko predvideti posledice, ki čakajo deželo, ako se kolo razvoja ne zaobrne, dokler je še čas.

Ko je prišlo do preobrata pred dvema letoma, ni nam vzelo sape ob napovedi diktature. Nadajanje farve v beograjskem parlamentu in intrig političnih žrečev širom dežele bi bilo Jugoslaviji prineslo le še večji kaos, ako ne kompletno anarhijo. Odločna poteza s strani vlade je bila v interesu notranjega mira potrebna, ravno tako s stališča narodnega in splošnega gospodarskega razvoja. Ob napovedi diktature je kralj tudi za gotovili deželo in sunanji svet, da bo diktatura "prosvitljena," le nekaj uvod k novi, prerofeni demokraciji, ki se ima pozrniti čim se duhovi pomirje. Vsaj takoko smo v Ameriki razumeli njegovo proklamacijo.

Prvi čin vlade je bil poleg imenovanja višjih vladnih funkcionarjev razpust vseh političnih strank. Po dveh letih novega režima se nam vidi, da je bila to velika zmeta, čeravno so bile meščanske politične stranke Jugoslavije balkanizirane do kosti. Omejitve demagoštva političnih in pa regulacija strank bi bila modrejša in za deželo boljše poteza. Za tem korakom je sledil udarec po delavskih političnih prosvetnih organizacijah. Vlada je paralizirala njih življenje, a retrirala večje število glavnih delavskih in demokratskih misli. Korak za korakom je zatirala vsako gibanje resničnih demokratskih elementov. V tem oziru ni danes nobene razlike med fašistično Italijo in nacionalistično Jugoslavijo. Reakcionarni režim Poljske, tiranska in krvava Hertjeva vlada na Ogrskem in nekatere druge diktature v Evropi so glede politične svobode bolj liberalne kot je pa danes majka Jugoslavija.

Od demokratskih organizacij v deželi so ostale le strokovne unije in pa zadruge. Val "ujedinjanja" v znamenju supranacionalizma, ki se v bistvu ne razlikuje od fašizma, temveč le v taktiki, je sedaj pričel ograjati tudi strokovne organizacije. Režimski elementi, namreč profesionalni nacionalisti, ki so pred razpadom dvojne monarhije kričali: "Živijo cesar Franc Jožef!" in padli pred njegov prestol, sedaj s pomočjo službovalcev ter karieristov — na iniciativo vlade nedvomno — gredo za tem, da se strokovne unije "ponacionalijo". To je, da jih vlada razpusti kot je to storila s Sokolom ter jih preustroji v nacionalistične unije. (Drugi vzorec iz fašistične Italije).

Strokovne organizacije so v Jugoslaviji poleg zdruge (ki tudi pridejo na vrsto!) še edine demokratske ustanove. Vse druge je že podleglo v procesu "ujedinjanja." Ako se režimu posreči, oziroma ako bo upal storiti ta drzni korak, ki bi nedvomno napravil precej hrupa v delavskih in liberalnih krogih izven Jugoslavije, bodo "nacionalne" unije služile v prvi vrsti režimovcem in podjetnikom. O tem ni dvoma. Sploh gre ves aparat vlade za tem, da vpreže slehernega državljana v svoj režimski voz. Na primer med zadnjimi edikti iz Beograda je ukaz, da morajo vsi učitelji vsake vrstne vasi delovati za razvoj zakonitega sokolizma, ki je s podstavljenjem postal istoveten z burbonskim šovinizmom in cilvilno gardo.

Režim generala Živkovića (se. da je faktični vladar Jugoslavije) se tudi silno zanima za

"podanike" in posebno še v Združenih državah ter Južni Ameriki. Ker med Jugoslavlani v Južni Ameriki ni najti demokratskih delavskih organizacij, imajo beograjski konzuli in profesionalni nacionalisti dokaj proste roke. Iz njihovih časopisov je razvidno, da vodijo konzuli in njihovi ljudje vse javno življenje tamošnjih naselencev. Res blagor "podanikom," za katere se vlada toliko zanima!

Kaj pa njene aktivnosti med "podaniki" v Združenih državah? Dokaj so uspešne! V tej kratki dobi "ujedinjanja" je režim že tudi med ameriškimi Jugoslavlani dosegel lepe uspehe. Ne sicer toliko med Slovenci — na kar konzuli še računajo, bogami! — več pa med Hrvati, Dalmatinci in Srbi. Med zadnjimi imajo vse pope na svoji strani, v svojih žepih in seveda tudi nacionalne elemente. Med Slovenci je sedaj v teku pa "oranje ledene." Ustanavljajo "jugoslovanske klube," s pomočjo katerih režimovci prireajo "jugoslovanske dneve," večere in večerke, na katerih se od pričetka "brati" trojanski narod, pretakajo "rodoljubne" solze radi velike "ujedinjane" ginjenosti in končno pa izrekajo zvestobo vladarju — kar seveda pomeni režimu, jugoslovanskemu fašizmu. Med najbolj navdušenimi "podaniškimi" voditelji je bivši aspirant za glavnega urednika Prosvete.

Zakaj se beograjska vlada toliko zanima za "svoje podanike"? Zakaj se pa Mussolini? V interesu vsakega režima je, posebno ako pride v sedlo potom coup d'état in je njegovo življenje odvisno od strahovlade, da pridobi lojalnost tudi svojih podanikov in bivših državljani. V lastni deželi lahko izdaja dekreete urejačo odnose in lojalnost državljanov. V tuji državi se mora poglavitno za druge taktike, taktike pletanja, navduševanja, manifestacij, s pomočjo katerih vzbudi in priklene nase sentimentalnost, katero vsakdo goji do rojstnega kraja. In jugoslovanski konzulati marljivo izrabljajo ta človeška čustva med izseljenci.

Druga stran odgovora na zgornje vprašanje je bolj konkretna. Razvidna je iz poziva jugoslovanskega konzula v New Yorku za vojaške nabore, ki se imajo vršiti za "podanike" (v pravem pomenu besede!) v New Yorku dne 25. jan. 1931. Mogoče se tistim, ki o tem prvič slišijo, da novica sliši groteskna. Yes, beograjski konzulat v New Yorku je pozval vse "podanike" od 21. do 25. leta na vojaške nabore ter izdal dolgo vrsto regulacij tikač se "podanikov" in naturaliziranih ameriških državljanov do 33. leta v zvezi z vojaško službo. V luči poyojnih razmer je cela stvar balkanski bedasta. Vendar je sedanji režim pripravljen se osmešiti pred civiliziranim svetom s svojim "državništvom." Iskante "podanikov" to stran Atlantika za prišlino vojaško službo v tej dobi je naivnost in predrznost, česar je zmogel le kak ozkogrudni fašistični režim. A burbonci so burbonci.

Ne pišem tega kot sovražnik, nego kot prijatelj Jugoslavije, ne prijatelj Jugoslavije kot je danes, pač pa kakršna bi lahko in morala biti. Kmet, obrtnik in industrijalec v Jugoslaviji danes ječijo pod težo davkov, katere vlada troši za gradnjo sedanega vedno bolj tiranskega režima. Delavstvo radi slabih plač, izkoriščanja in oropanja civilnih avobodčin. Nacionalisti in režimovci pa kričijo svojo pesem, ki zamore narodu prinesiti le agonije, trpljenje in propast.

Ameriški Slovenci in drugi Jugoslavlani smo brezmočni, da bi vplivali izdatneje na tok razvoja v stari domovini. Naša državljanska in delavska dolžnost je, da se brigamo za lastne razmere in zadeve dežele, v kateri živimo. Vsaj v prvi vrsti. Razmere v Jugoslaviji so briga njegovega ljudstva. Pri valjevanju "ujedinjanja" pa lahko vsem režimskim elementom odločno povemo: roke proč od našega

V. Arđov: Življenje in oder

(Sovjetska humoreska)

Od kraja do konca drame se je neumorno borila samozatajevalna revolucijska junakinja zoper buržujske oblasti, na čelu katerih je stal krvoločni, roparski kapitalist. Razredni boj je počival samo med odmori. Zvočnice je naznanjal zadnje dejanje, v katerem se je morala odločiti usoda po sovražnikih revolucije ujete junakinje. A predno se je dvignil zastor, je nalepila nevidna roka onstran kulisa na upravnikovo tablo svedo objavo. Poleg nje se je takoj zbrala razburjena množica. Med njo se je priril tudi krvoločni kapitalist v smokingu in cilindru, kakor je pač zahtevalo njegovo socialno stališče. "Zaplanik seje upravnega odbora" ... je na glas prečital kapitalist, "navzoči ... kot zastopniki uprave ... kot delavski zaupniki ... hm, hm ... Kje pa sem jaz tu?" "Tukaj si, Vanja," je rekel poleg stoječi stari delavec, ki ga je napodil v predzadnjem dejanju kapitalist iz svoje tovarne in ga s tem obodil na smrt od lakote. "Glej: Terpentinu I. P. se priznajo prejemki 15. skupine državnih nameštencev." "Oha! Kaj se to pravi: 15. skupine? Koliko pa dobi potem ta večja, Strekalova?" (Strekalova je nastopala v vlogi revolucijske junakinje.) "Ta pa dobi izredno plačilo kot prva moč."

Kapitalist je še hotel glasno izraziti svoje ogorčenje radi take krivice, a v tem trenutku je za kulisami trikrat meknila luč, kar je pomenilo začetek dejanja. Globoko razburjeni kapitalist je moral zatajiti svoj ard in pohitei na oder. Zaveza se je s šustanjem razgrnila na levo in desno ter se je zopet pričel napeti boj med delom in kapitalom. V mrki ječi je ležala na tleh uklenjena junakinja, erčena lastnica izrednih prejemkov, in si v doigem samogovoru obemstvo toimčala, da more napočiti avetlejša bodočnost. "Revolucijski vihar bo pomel z izkoriščevalci in krvoločniki!" — je končala junakinja svoj govor. "A kaj je to? Slišim zopet korake mojih rabljev!" Toda njene besede niso odgovarjale resnici, ker ni bilo slišati nobenih korakov. Zato je leketal v temi onstran kulisa levo od nje kapitalistov cilindri. In se je slišalo razburjeno šepetanje: "Kje pa je pravica, povej mi! Igrava oba prve vloge, in ona dobi izjemne osebne prejemke, jaz pa samo 15. skupino!" Junakinja je zopet jako razločno in glasno ponovila: "A kaj je to? Slišim še korake. Slišim! Ali ste čuli? Ležim in slišim korake!"

A še vedno ni hotelo biti nobenih korakov. Junakinja je malo pomislila in se je duhovito rešila zadrege: "Ah, samo zdelo se mi je, da slišim korake ... tako sem postala izmučena v ječi naših trinogov ..." Potem se je zvrnila v znak na jettelko slamo in je zasikala kakor mokracunja pod vročim likalnikom v smeri proti kulisam: "Cuftje mo, sodrag! Kje so koraki?" V razgovor z atopljeni kapitalist je dobil močan sunek in je kakor krogla zletel na oder: "A, tako ... hm ... da: torej tukaj ste vi, moja ujeta tičica!" je pričel.

Junakinja, ki je bila vesela, da se je končalo čakanje, mu je poredno odgovorila: "Saj veste, da me ne boste nikoli omajali. Pri-segami!"

Življenja v naši novi domovini! Fašizem, pa naj bo Mussolinijev, Živkovičev ali druge vrste, je največji sovražnik ljudstva in tiran slehernega naroda. In ako se naj zanimamo za Jugoslavijo v Ameriki, se zanimamo v konstruktivnem smislu. Namesto, da bi izkazovali lojalnost režimu, opozorimo rajši merodajne kroge v Beogradu na kraljevo obljubo o "prosvitljeni diktaturi" in jih pozivamo, da postojijo resna nevarnost za bodočnost države, ako se ne prične z likvidacijo sedanjega režima. Prava konsolidacija in varnost države ni v diktaturi, pač pa v zgradbi demokratskih institucij, v napredni izobrazbi ljudstva in dobrem narodnem gospodarstvu. In čim prej se kralj tega zave, tembolje bo za državo in njen trojanski narod.

"Ha-ha-ha!" je zagrohotal kapitalist, kakor mu je bilo predpisano, in razen tega je ujetnik še sam od sebe pokazal jezik, ker ni mogel pozabiti na izredne prejemke.

"Naj pade prokletstvo na vaše glave! Vaši delavci stradajo, medtem ko dobivate vi in vaši podrepaniki pravilne prejemke!" Ta trditve je tako zelo nasprotovale resničnemu dejanskemu stanju, da je kapitalistu zastala sapo: "No, če se govorimo o prejemkih, potem bodite rajši kar tiho!" je zarjovel.

Revolucijska junakinja je videla, da uhaja njen obiskovalec čez oje in ga je hotela povrniti v pravo strugo. Zato je ponovila: "Zopet kličem, naj pade prokletstvo na vaše glave!"

"Le kličite, briga me!" je rekel kapitalist, "saj tudi jaz marsikoga lahko pokličem. Državna kontrola, naprimer, kje si?"

"O, tvoji podkupljivi podrepaniki bodo navekomaj območniki! Kadar bo napočila ura maščevanja!" je zopet poskusila junakinja umik v pravcu predpisane besedila.

"Tega pa ne boste dočakali! Noben od nas ne bo območnik. Saj veste, da nimamo zdaj carjevih časov! Ta leta so že minila, kadar ate vi lahko z režiserji ljubimkili in za to prejemali izredne dohode!"

Zdaj se je junakinja razjezila: "Podla duša!" je rekla dokaj čuvstveno.

"Postopajka, ničla!" Obemstvo je opazilo, da postaja boj na oderu lakren, in je izbruhnilo v besen grohot.

"Le počakaj, ne misli, da boš vedno lahko lenobo pasla!" je nadaljeval kapitalist, ko je za trenutek nahajalo ploskanje, "ti bomo še stopili malo na prate!"

Revolucijska junakinja je rožljaje dvignila ob uklenjeni roki in kapitalistu pokazala dve figi: "Ali si videl? Tu imaš! Meni še ne boste kos! Sodraga!"

"Kaj pa ste vi potem?" "Podleži!"

"Vi ste podli!"

"Živ-vi-jo!" je vmes vpilo obemstvo.

Med tem je habruhnla onstran kulisa prava zmeta. Šepetavec se je do pasu prikazal iz svoje kobilice in je obema umetnikoma na glas priporočal, naj se spomnita vnuemar puščenih zaključnih stavkov. A igralca sta bila preveč vnta za svobodno varvarjanje: "No, bova še videla, kdo bo na cilindru ostal!" je vpila junakinja, "tega ti ne bom nikoli pozabila, ti, gad!"

"Jo, kako me je strah!" je jo drlil kapitalist, "ne, le primi, ugrizni me, če le moreš, pasja no-ga!"

"Zepar! Nevoščljivci!" V naglici poklicani režiser je prileteel, poslušal in sklenil: "Vraga! Kdo bi ju zdaj ustavil! Le spustite revolucijo na oder, da bo konec tega prizora!"

Takoj je vtoilo zagrmeča pločevina, rečca luč se je razlila in s pretiranim peketanjem je prilo-mastila na oder množica igralcev, na čelu katere je korakal njen govornik, oni stari delavec, ki ga je bil v prehodnem dejanju kapitalist odpustil. Množica se je po vojaško v pravilnih šesterostopih razvrstila na oder. Stari delavec je junakinja spustil na pleče roko in svedano rekel: "Revolucija je zmagala, tovariš! Zda bomo lahko pravično razdelili naše dohodke, in odklenalo bo krivdnosti, ki je vladala doslej!"

"Tako je! Ura!" je zavpil kapitalist in vrget cilindri v zrak. Revolucijska junakinja se je jesno otesla starega delavca: "Bežite stran z vasa umazano tace! Saj itak slišim vaše bedarije!"

Nevojnjo je odvračal okove, se zadnje naemehnila obemstvo in izzivno odkorakala proč. Stari delavec, kateremu so padli okovi na nogo, je zasikal od bolečine in skočil v zrak. Zastor se je spustil.

(Ogonjok, Moskva.)

Žepni Koledar S. N. P. J.

Izdali smo tudi letos krasni, lepo v črno platno vezani žepni koledar: knjižica obsega 124 strani, nekaj zelo priporočljivih za vsakega človeka. Na rokav jih imamo še par sto. Naročite jih hitro, ker bodo kmalu pošli. Žepni koledar stane samo 25c. Pošljite nam naročilo in priložite 25c v plamo. Naslovite pismo na Prosveto: 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

